

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

13. maj 2022

št. 18/2022

UVODNIK

SREČANJE PISATELJEV

CANKARJEVA NAGRADA

DOGODKI

SREDNJEŠOLSKI ESEJ

POEZIJA

Dragi člani in članice,

ta teden se veliko dogaja. Vsak dan se zdi teden, teden pa mesec, tako subjektivno teče čas, sicer natančno umerjen. Zelo me veseli, da nas je iz Slovenskega PEN-a vsako leto več na Bledu in hvala vsem, ki nesebično pomagata pri srečanju. Šestdeset udeležencev v živo in vsak ima vsaj eno vprašanje, če ne kaj več. Razprave so živahne, o njih veliko poročajo tudi mediji. Tudi na spletu se glede na časovne pasove vključujejo delegati, ki iz gmotnih ali zdravstvenih razlogov niso mogli pripotovati v Slovenijo.

A pandemija in dve leti sestankov pred ekrani, ki ne odsevajo človeške topline, je tudi v naši skupnosti pisateljev in pisateljic pustila posledice. Manj je strpnosti, strasti se hitreje vnamejo in pade tudi kakšna manj prijetna opazka, k sreči (še) ne kot kritika organizacije, za katero smo zadolženi kot center. Bolj je videti, da so se v osamljenosti in socialni razdalji kuhale negativne predstave, v katerih nekateri člani pozabljajo, zakaj smo se včlanili prav v to organizacijo – PEN. Zato vas vabim, da si ogledate kratek petminutni film o ukrajinskih pisateljih in pisateljicah na [povezavi](#).

Neskladja so se najbolj izrazila, ko so bile na programu volitve novega/starega predsednika mednarodnega odbora Pisatelji za mir. Ni šlo gladko, a glede vsega bom poročala kasneje, ko bodo zadeve jasne. Za zdaj žal še ne moremo govoriti o uradnem izidu volitev ali zaključenem postopku. Slovenski center PEN ima nalogo v prvi vrsti poskrbeti, da 54. srečanje pisateljev in skupščina odbora Pisatelji za mir na Bledu tečeta mirno in strokovno, predvsem pa se zelo trudimo, da tudi strpno in prijetno.

Z nami so tudi gosti iz Ukrajine in Belorusije, skupaj je prijavljenih na srečanje 36 centrov. Žal so delegati moskovskega PEN-a iz varnostnih razlogov morali srečanje odpovedati. Bili smo v tesnih stikih vse do zadnjega, uredili smo jim šengenske vize, želijo si dialoga in pogovora s kolegi, a nevarnost, da bi jih ruski režim na povratku označil za tuje agente in preganjal, je bila prevelika. Strah, ki hromi in ga moramo premagati, ne mu pustiti, da se nam zažre v kosti in nam usmerja življenje, kot je v nagovoru srečanja povedal predsednik Mednarodnega PEN-a Burhan Sönmez. Vse okrogle mize, o katerih boste našli kratke opise v nadaljevanju, smo posneli na video in bodo v kratkem na voljo na našem YouTube kanalu. Lahko si jih boste ogledali iz domačega naslanjača, kar pa ni isto. Umanjka človeška toplina, pogled v oči, razumevanje in sočutje, osebne zgodbe in ganotje vse prisotne književnosti in poezije.

Še ena čast nas je letos doletela, in sicer sta z nami novinar Joe Lauria in producentka Cathy Vogan, ki za Consortium News pripravljata obširno reportažo o Blejskem srečanju. Joe in Cathy je povabil sočlan Uroš Lipušček in sta iz kroga prijateljev, ki se trudijo iz ječe spraviti Juliana Assangea, našega častnega člana in večnega zapornika, simbola svobode govora. Članica Milena Šmit je kot enega zadnjih poskusov predlagala pismo papežu Frančišku. Vse bomo poskusili.

Petek bo v znamenju priprave dokumentov za kongres in literarnega festivala Obrazi miru, pri katerem še posebej vabimo na literarni večer v ljubljansko Mestno hišo ob 19h.

Po pandemični osami se je lepo srečevati s prijatelji. Sploh ob pogostitvi in kozarcu vina poezija še bolj zaživi.

Tanja Tuma, predsednica SC PEN

54. mednarodno srečanje pisateljev na Bledu

54. mednarodno srečanje pisateljev na Bledu

POROČILO - 1.del

54. mednarodno srečanje pisateljev se je začelo še preden se je začelo. V Ljubljani je v Cankarjevem domu potekal pogovor s predsednikom Mednarodnega PEN-a Burhanom Sönmezom. Vedno odlični Ervin Hladnik Milharčič je tako prevzel dogodek Bled pred Bledom. Burhan Sönmez je med drugim napovedal, da se bodo pisatelji na Bledu dotaknili ne le Ukrajine, temveč tudi drugih predelov, saj trenutno »ves svet gori«. Sönmezova drža je sicer glede prihodnosti književnosti optimistična.

Otvoritev srečanja na Bledu je bila kot vedno svečana. Tajda Lekše je z žametnim glasom in poliglotskim recitalom v šestih jezikih goste zapeljala v čarobnost poezije. Več kot odličnemu recitalu je sledil nagovor Burhana Sönmeza, župana Bleda Janeza Fajfarja in direktorja JAKRS Dimitrija Rupla.

Naslednji dan so se odvrtele tradicionalne Okrogle mize. Še pred tem pa so si gostje lahko ogledali razstavo Prazni stoli posvečeno preganjanim in pogrešanim avtorjem.

Prvo okroglo mizo mednarodnega odbora Pisatelji za mir z naslovom **Propad globalne etike: odziv pisateljev** je vodil Emmanuel Pierrat (član Švicarsko-romanskega centra PEN). Nagovoru Simona Mundija (član Valižanskega PEN-a) so sledili Tienchi Martin-Liao (članica Kitajskega neodvisnega centra PEN) in Sándor Halmosi (Madžarski center PEN). Izstopalo je tudi poročilo članice kitajskega PEN-a v izgnanstvu, v katerem je analizirala odnose med Rusijo in Kitajsko, predvsem odnos med obema voditeljema držav, ki se ponuja kot morebitna rešitev konflikta.

Sledila je druga okrogla miza: **PEN stoji z Ukrajino**. Kot pričakovano, je bila tema Ukrajina najbolj žgoča. V nagovorih smo iz prve roke izvedeli o dogajanjih v Ukrajini in Belorusiji, delili pa tudi žalostne spomine izpred tridesetih let, ko so srbske sile brutalno napadle Hrvaško in Bosno in Hercegovino. Udarnemu nagovoru Iryne Starovoyt (članica izvršnega odbora Ukrajinskega centra PEN) je sledil govor Taciane Niadbaj (članica Beloruskega centra PEN). S prepričljivimi govori sta nastopila tudi Olha Mukha (članica Ukrajinskega PEN-a) in Tomica Bajsič, predsednik Hrvaškega centra PEN.

Po kosilu je zasedal Slovenski center PEN s svojo okroglo mizo: **Bosna in vse Bosne tega sveta**. Z nagovorom je pričel Valentin Inzko, avstrijski diplomat slovenske narodnosti in bivši visok predstavnik ZN za Bosno in Hercegovino. Mizo je vodila Andrea Lešić, podpredsednica Bosanskega centra PEN. V družbi Borisa A. Novaka, podpredsednika Mednarodnega PEN-a in člana Upravnega odbora Slovenskega PEN-a smo lahko slišali tudi Tomico Bajsiča in Antoina Spira, predsednika Francoskega centra PEN, ki je ponudil zanimivo iztočnico za nadaljevanje; da namreč pacifizem ni nujno tudi porok miru.

Zadnjo okroglo mizo Slovenskega centra PEN: **Pet jezdecev apokalipse**: covid, sovražni govor, nasilni protesti, globalno segrevanje in zaton demokracije je začel Tone Peršak, član Upravnega odbora Slovenskega PEN-a. Odlična Teresa Cadete, članica Portugalskega centra PEN je mizo moderirala. Med govorce pa sta bila Philippe Pujas, član Francoskega centra PEN ter Edvard Kovač, tajnik odbora Pisatelji za mir in član Slovenskega centra PEN. Jezdecem apokalipse lahko kljubujemo samo s peresom, so izrazili govorniki. Boriti se moramo predvsem proti sovražnemu govoru, saj je pot od besed k dejanjem kratka.

Okrogla miza Bosna in vse Bosne tega sveta

DOBITNICA CANKARJEVE NAGRADE: SIMONA SEMENIČ

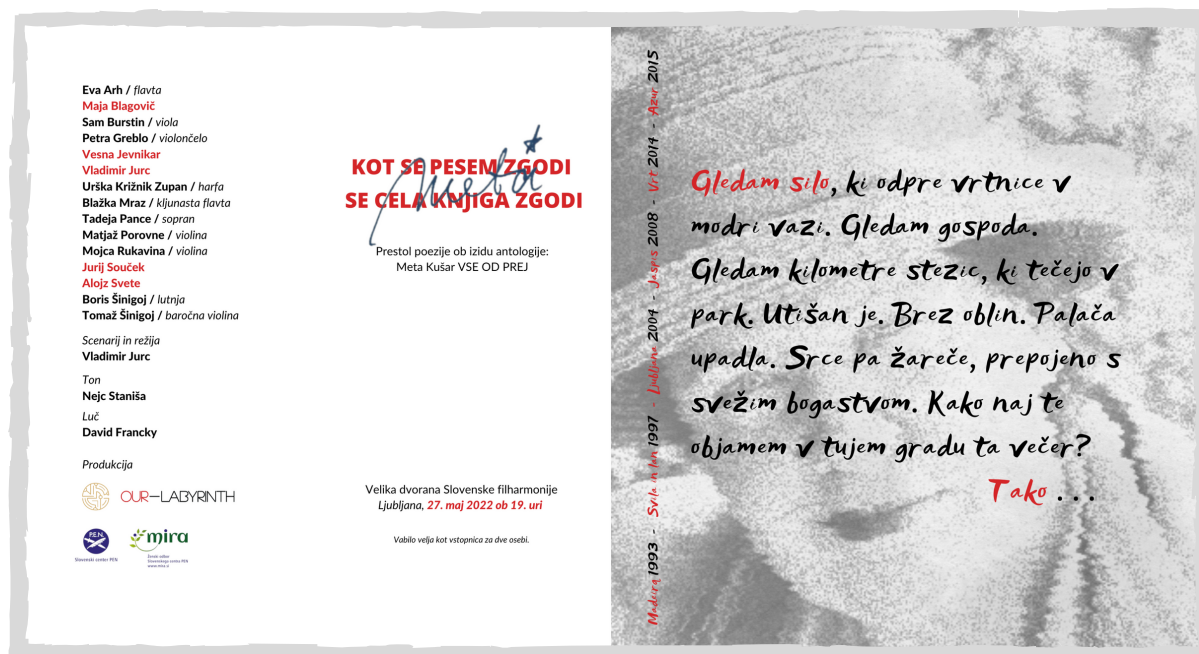
V nedeljo popoldne, nekaj dni pred Cankarjevim rojstnim dnevom, so v Cankarjevem domu na Vrhniki podelili tretjo Cankarjevo nagrado za najboljše literarno delo minulega leta. Dobitnica nagrade je – po odločitvi žirije v sestavi dr. Alenka Koron, dr. Darja Pavlič, Alja Predan, akademik Niko Grafenauer in profesor Ivan Verč – dramatičarka in performerka Simona Semenič, avtorica zbirke dramskih besedil tri igre za punce. Nagrajenska v nagrajeni zbirki samosvoje in izvirno tematizira žensko vprašanje.

Cankarjevo nagrado (leta 2019 so jo soustanovili Slovenski center PEN, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Univerza v Ljubljani, Znanstvenoraziskovalni center SAZU) sestavljajo priznanje (oblikoval ga je Jernej Kejžar), utemeljitev (delo žirije) in denarna nagrada v višini 10000 evrov (donirata jo Občina Vrhnika in – letos tudi – Cankarjeva knjižnica Vrhnika).

Na podelitvi sta ob Simoni Semenič nastopila nominiranka Nina Dragičević (avtorica pesniške zbirke *To telo, pokončno*) in Dušan Šarotar (z romanom *Zvezdna karta*), njihov pogovor je usmerjala Diana Pungersič. Zbrane je pozdravil župan Vrhnike Daniel Cukjati, dr. Alojzija Zupan Sosič je v slovesnem nagovoru ponazorila aktualnost Cankarja, za glasbeno podobo dogodka pa sta z deli sodobnih slovenskih skladateljev poskrbela tolkalca Alenka Jezernik in Inti Pucihar.

Simona Semenič, Foto: Luka Cjuha/Dnevnik

VABILO

KOT SE PESEM ZGODI SE CELA KNJIGA ZGODI

Prestol poezije ob izidu antologije: Meta Kušar VSE OD PREJ

Velika dvorana Slovenske filharmonije Ljubljana, 27. maj 2022 ob 19. uri

Eva Arh / flavta Maja Blagovič Sam Burstin / viola Petra Greblo / violončelo
Vesna Jevnikar Vladimir Jurc Urška Križnik Zupan / harfa Blanka Mraz / kljunasta
flavta Tadeja Pance / sopran Matjaž Porovne / violina Mojca Rukavina / violina
Jurij Souček Alojz Svete Boris Šinigoj / lutnja Tomaž Šinigoj / baročna violina
Scenarij in režija Vladimir Jurc Ton Nejc Staniša Luč David Francky

AVTORITETA IN VODSTVO

Ambrož Medič, Gimnazija Kranj, 3.letnik

Lahko družba deluje brez vodje? Ima slednji pravico do selektivnega prikrivanja določenih informacij družbi oz. cenzure?

Na kaj pomislite, če vam zaupam, da v Sloveniji v delo vlade zaupa le četrtnina celotnega deleža prebivalstva, to pa nas popelje na samo dno na evropski ravni? Pa vi? Se najdete med slednjim deležem ali pa morda pred npr. uvedbo novega zakona pomislite še s svojo glavo? In če, ali dvomite o delu vlade zgolj zato, ker je predlog za uvedbo zakona podal predstavnik nepriljubljene stranke? Morda zgolj radi negirate njegove pobude? Ali družbi koristi vaše (ne)objektivno mnenje? Ali ste dolžni, da se (vsaj) trudite biti objektivni?

Tema eseja se mi je v današnjih časih tako rekoč kar sama ponujala. Ob vseh burnih dogajanjih doma in po svetu bi namreč o vodstvu družbe in avtoriteti, ki jo imajo posamezniki v njej, lahko diskutirali precej dolgo. Avtoriteta je namreč v našem življenju prisotna neprestano, bodisi v obliki preproste podrejenosti, ki se poraja v razmerju med dijakom in profesorjem, bodisi z odkrito podrejenostjo zaposlenih direktorjem. A kljub zavedanju stanja ima tudi zaposleni praviloma koristi iz situacije. Kaj pa, ko se ravnovesje prevesi v kaos in bi voditelja bolje opisali z nazivom diktator? Je družba, v kolikor je za to sposobna, odgovorna za vzpostavitev ravnovesja? Zagotovo se že od samega začetka vzpostavitve družbene hierarhije prav to sprašuje vsak posameznik, ki od življenja pričakuje več kot zgolj izpostavitve začaranemu krogu garanja in sledenja izvoljenemu ali samoizvoljenemu predstavniku, ter je za to pripravljen ubrati tudi svojo pot, čeprav se zaveda, da bo deležen blatenja s strani režima, saj vodilnim predstavlja največjo grožnjo za izgubo avtoritete.

Seveda si večina med nami zaradi politike ne povzroča sivih las, saj za to ni potrebe. Vsaj v to nas prepričujejo mediji. Nikar pa ne pozabimo, da za njimi ne stoji nihče drug kot – politika. Celotna problematika se torej zares prične šele na točki, ko se vprašamo: »Je prav, da je usoda našega naroda v rokah le ene osebe? Ene stranke? Ene perspektive? Gotovo pa se nam ne bi godilo bolje, če bi kot država funkcionirali brez vodje. Do katere mere smemo torej dopustiti avtoriteto vodstvu? Če pomislimo, je nenazadnje moč v rokah večine, vsaj ko se slednja tega prične zavedati.

Dandanes nas globalizacija neprestano povzdiguje na novo stopnjo ozaveščenosti in individualnosti, to pa zagotovo otežuje delo vsakemu vodji. Nenehno spraševanje in primerjanje naše situacije z boljšimi, ki jih najdemo v še razvitejših delih sveta, tako predstavljata glavno gonilo sprememb ali pa vsaj želje po njih. Nikoli pa se ne zavedamo, v kako (ne)totalitarnem režimu kljub vsemu delujemo. Seveda ga moramo negovati in ohranjati, saj lahko kak oportunist že ob naslednji šibkosti in nestrinjanju naroda ter zavezniških dežel prevzame vajeti. Za primer si lahko pod drobnogled vzamemo vojno stanje na vzhodu Evrope, kjer je voditelj v imenu države in državne vojske pričel s poskusom zavzemanja sosednje države, razlog pa naj bi bil blaginja naroda. Tokrat to seveda ne drži, saj so državljani z mnogimi protesti jasno nakazali, da se z vojno ne strinjajo. Seveda so bile prisotne tudi manipulacije medijev – tako zunanjih kot notranjih – ki so predstavljale poskus uvajanja diktature in spreobrnitve demokratičnih glasov na svojo stran. A zakaj se torej vojna ne konča, če si oba »demokratična« pola želita miru?

Zaradi močne avtoritete. Avtoritete, ki vlada s strahom. Avtoritete, ki se zaveda, da ji je pot prosta, dokler večina ne udari s pestjo po mizi. Avtoritete, ki bo storila vse v svoji moči, da se to ne zgodi. Se je to dogodilo zaradi napačne izbire vodstva? Ali pa se morda raje vprašajmo, če imajo državljani prej omenjene države sploh možnost izražanja glasu? Ena stvar je gotova. Vodja naj bi deloval v korist naroda. Ko torej slednji postane nezadovoljen, nedvomno nastopi čas za zamenjavo predstavnika in težko pričakovane spremembe.

Na nas je torej, da zavzamemo svoje stališče in koristoljubnežem odvzamemo prekomerno moč. Moč, ki jim dovoljuje poljubno izbiro izpuščanja informacij med publiko. Morda pa bi se lahko osredotočili na omejevanje avtoritete in to sprejeli kot nov standard? Jasno je namreč, da včasih celo vrhovni poveljnik ni najboljši za določeno nalogo in bi mu pri danem opravilu že navaden laik dal vetra. Morda lahko v prihodnosti strmimo k družbeni hierarhiji v obliki kroga in ne več piramide. Tako bi lahko izničili superiornost posameznika na vseh področjih hkrati in odvzeli le specifično profesionalno avtoriteto, obenem pa ohranjali enakost med ljudmi, ki jo v današnji zmedi še kako potrebujemo. Zato cenimo kar imamo, nikakor pa ne obrnimo hrbta napredku! Bodimo pazljivi pri zaupanju naše ranljivosti – sprejemanja podrejenega stanja avtoriteti – in izrazimo svojo željo na primer tudi na prihajajočih volitvah, kjer lahko pokažemo, kako pomembni so glasovi naroda. Konec koncev smo med najbolj demokratičnimi državami na svetu, opisujejo pa nas kot napredno, samostojno in stabilno deželo. Pa je to zaradi (ne)zaupanja vladi?

UTEMELJITEV ŽIRIJE

Žirija v sestavi dr. Bogomila Kravos, Tanja Tuma in Maja Ferjančič je sprejela odločitev, da nagrado za najboljši srednješolski esej v kategoriji 3. in 4. letnik v prosti temi prejme Ambrož Medič.

Esej z naslovom Avtoriteta in vodstvo preizprašuje sebe in bralca, ali lahko družba deluje brez vodje in ali ima slednji pravico do selektivnega prikrivanja določenih informacij?

»Celotna problematika se torej zares prične šele na točki, ko se vprašamo: Je prav, da je usoda našega naroda v rokah le ene osebe? Ene stranke? Ene perspektive? Gotovo pa se nam ne bi godilo bolje, če bi kot država funkcionirali brez vodje. Do katere mere smemo torej dopustiti avtoriteto vodstvu? Če pomislimo, je nenazadnje moč v rokah večine, vsaj ko se slednja tega prične zavedati.« Skozi celotno besedilo se prepletata individualna in politična angažiranost. Avtorjeve teze se jasno izrisujejo vzporedno s potencialno rešitvijo problema. Njegova drža je vseskozi konstruktivna in konkretna. »Morda lahko v prihodnosti strmimo k družbeni hierarhiji v obliki kroga in ne več piramide. Tako bi lahko izničili superiornost posameznika na vseh področjih hkrati in odvzeli le specifično profesionalno avtoriteto, obenem pa ohranjali enakost med ljudmi, ki jo v današnji zmedi še kako potrebujemo.«

Upoštevajoč zahtevno tematiko eseja, je žirija v besedilu prepoznala konsistentno razvojno usmerjenost, ki je nadgrajena z izvirnim in čistim jezikom.

Jana Kolarič: Oda za neGospoda

Sistem svetovni, kot trpimo ga ta hip,
izzval je neki tip,
postal vrhovni je junaka prototip.

V skrivnost je trčil, véliko skrivnost,
ki meni, tebi, vsem kroji nam stvarnost.
Pozabil je na lastno varnost,
ko stopil je čez most
usodni.
Razkril jo je in padel v mlin je sodni.

Vse tvegaj je, glavó, življenje,
dostojanstvo, čast,
da le razgalil bi pošast:
pohlepno, krvoločno, kruto,
pod haljo kralja skrito ali kuto
svetnika,
aktualnega oblastnika.

Vsak kos (od milijona) tvori dokument
(vsi skupaj – strašna so celota),
da žrtve smo sistema vsak moment
(če človek se al' se še ne zaveda)
in da beseda
ni pomota:
od zgoraj uničuje, zaslužnjuje
nas planirana planetarna zarota.

Resnici zavezan, človeku predan,
imel je lep plan.
Dokaze zbral je in jo slačil
prav sleherni dan.
Dokler teror ga stlačil
ni v zapor.
Niže od poda.
Amputirana svoboda.
Umiral bo v bedi.
Vsem nam v poduk
namenil še milijon mu je muk,
zgradil na zemlji pekel,
da bi se odrekel
besedi.
Da bi jih prosil,
da bil bi ponižan.
Neupogljiv, zagnan kot bik,
postal je človeštva ... odrešenik.
Za kazen križ je nosil.
Za kazen bil je križan.

Trinog je bog. Bog je trinog.
V tem svetu, na tem planetu,
kjer zrak je strup, zaman je up.

Zaman je up, da svet bi spet
sestavil se iz franž.
Junak je Jezus Kristus?
Ne, Julian Assange.

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 18/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo
Odgovorna urednica: Tanja Tuma
Glavna urednica: Maja Ferjančič
Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: maj 2022

Kraj: Ljubljana
ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Alex Azabache